

13.3.2023

Kunta- ja aluehallinto-osasto

Kuuleminen Savonlinnan ja Kemin päivystyskorvausta koskevasta asetuksesta

Aika 13.3.2023 klo 11.30–12.29

Paikka Teams

Osallistujat Eriksson Teemu (puheenjohtaja), Mäenpää Eeva, Koponen Ville, Tyni Tero, Vuorinen Virpi, Jaakkola Jenni, Pikkujämsä Sirkku, Mähkä Merituuli, Mäkäläinen Jari, Jalkanen Arto, Jokela Jari, Kuosmanen Kimmo, Kusmin Elisa, Luukkonen Jaana, Mattila Jukka, Palo Miia, Portaankorva Petra, Seppälä Santeri, Turunen Merja.

1. Kuulemistilaisuuden avaus

Tilaisuuden puheenjohtaja, finanssineuvos Teemu Eriksson avasi kuulemisen klo 11.30.

2. Valtioneuvoston asetuksen sisältö

Puheenjohtaja esitteli valtioneuvoston asetuksen sisällön. Asetusluonnoksen mukaan Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueen on korvauksen saamiseksi toimitettava vuosittain toukokuun 31 päivään mennessä valtiovarainministeriölle sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta annetun lain (616/2021) 59 §:n 3 momentissa tarkoitettu selvitys.

Hyvinvointialueen taloustietojen lisäksi alueiden on esitettävä selvityksessä ympärivuorokautisen yhteispäivystyksen toiminnasta muut tiedot, jotka ovat tarpeen valtion korvauksen määrään vaikuttavien perusteiden arvioimiseksi. Selvitykseen on liitettävä erittely kahden ympärivuorokautisen yhteispäivystysyksikön ylläpidosta aiheutuvista ylimääräisistä kustannuksista sekä tilintarkastajan lausunto niistä.

Valtiovarainministeriö päättää korvauksen määrän selvitysten ja tietojen perusteella kuitenkin noudattaen, mitä voimaannpanolain (616/2021) 59 §:n 2 momentissa säädetään korvauksen enimmäismäärästä.

Valtiovarainministeriö ottaa korvauksen määrää arvioidessaan huomioon:

- 1) hyvinvointialueen ja hyvinvointiyhtymän palveluluokituksen Ympäri vuorokautiset päivystyspalvelut - palveluun kohdistetut kustannukset;
- 2) loppusuoritteiden ja henkilöstön määrä kussakin yksikössä;
- 3) suorite- tai tuotekustannukset kussakin yksikössä;
- 4) sisäisen tarkastajan tai tilintarkastajan lausunto suoritteiden yhteismitallisuudesta;
- 5) muut ympäri vuorokautisen yhteispäivystyksen järjestämiseen olennaisesti liittyvät kustannukset.

Asetus tulisi voimaan toukokuussa 2023. Ensimmäiset korvaukset maksettaisiin vuodelta 2024 ja hyvinvointialueet toimittavat tiedot toiminnasta ja taloudesta toukokuussa 2025.

3. Alueiden puheenvuorot

Puheenjohtaja avasi keskustelun asetuksen sisällöstä. Puheenvuorot jaettiin pyyntöjärjestyksessä. Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueet kommentoivat asetusta useissa puheenvuoroissa. Molemmat hyvinvointialueet ilmaisivat lähettävänsä myös kirjallisen lausunnon viimeistään tiistaina 14.3.

Lapin hyvinvointialue toteaa, ettei kuultavana oleva asetusero vastaa hyvinvointialueen näkökulmasta voimaantulon muutoksen ehtoja ja tahtotilaa. Alue näkee korjattavaa asetuseron lähtökohdissa ja pohjatiedoissa. Lapin hyvinvointialue pitää kuultavana ollut asetusero liian keskeneräisenä analyttistä arviointia varten, mutta toteaa asetuseroon sisältyvän useita sisällöllisesti merkittäviä ongelmakohtia. Alue viittaa voimaantulon muutokseen, jonka mukaan asetuksella säädetään kustannusten korvaamisen perusteista, hyvinvointialueen selvityksestä, toimintaa ja taloutta koskevista luovutettavista tiedoista sekä korvauksen myöntämisen menettelystä.

Lapin hyvinvointialue näkee, että asetuserossa säädetään korvauksen myöntämisen menettelystä ja toimintaa ja taloutta koskevista tiedoista, mutta ei säädetä kustannusten korvaamisen perusteista. Alue huomauttaa, että toimintaa ja taloutta koskevia tietoja käsittelevä asetuksen pykälä ei ole riittävän täsmällinen, minkä vuoksi alueelle on epäselvää, mitä kustannuksia korvauksen perusteena tosiasiallisesti käytetään. Asetuksessa ei myöskään viitata arvioon siitä, millaisia kustannukset olisivat tilanteessa, jossa Lapin hyvinvointialueella toimisi vain yksi ympäri vuorokautinen yhteispäivystysyksikkö.

Lisäksi alue pitää asetusluonnokseen kirjattua kustannusten jälkikäteiseen arviointiin ja maksatukseen perustuvaa valtion korvauksen myöntämistä ongelmallisena toimintatapana, joka vaikeuttaa merkittäväällä tavalla hyvinvointialueen toiminnan ja talouden suunnittelua sekä tarpeellisten uudistusten sopeutustoimien toteutusta. Alueen näkemyksen mukaan ministeriöiden tulisi toimittaa hyvinvointialueille tieto korvauksen määrästä ennakkollisesti heti valtion talousarvion vahvistuessa.

Lapin hyvinvointialue ehdottaa, että asetuksen valmistelussa otetaan lisäaikaa ja valmistelua jatketaan teettämällä ministeriöiden ja hyvinvointialueiden yhdessä tilaama selvitys ympärivuorokautisten yhteispäivystysyksiköiden kustannuksista ja niiden laskentaperusteista sekä niiden arviointiin sisältyvistä näkökulmista. Alue perustelee ehdotustaan sillä, ettei nykyinen asetusluonnos tarjoa riittävää tukea hyvinvointialueille niiltä edellytettävän selvityksen tekoon tai ennakoitavuutta korvauksen määräytymisen perusteisiin. Sen sijaan alue näkee, että nykyisellä tietopohjalla kahden ympärivuorokautisen yhteispäivystysyksikön ylläpidosta johtuvien ylimääräisten kustannusten ja täten niihin liittyvän valtion korvauksen totuudenmukainen arviointi on mahdoton toteuttaa.

Toiseksi, Lapin hyvinvointialue ehdottaa, että hyvinvointialueet saisivat vähintään suuruusluokkatason tiedon tai arvion hyvinvointialueiden saamasta korvauksen määrästä heti valtion hyväksyttyä talousarvionsa seuraavalle talousarviovuodelle. Alue perustelee ehdotusta sillä, että se parantaa hyvinvointialueiden kykyä suunnitella talouttaan ja uudistaa toimintaansa realistisista taloudellisista lähtökohdista. Lapin hyvinvointialue huomauttaa, että epävarmuus rahoituksen määräytymisen perusteista ja määrästä voivat muodostaa hyvinvointialueille epäsuoran kannustimen osoittaa mahdollisimman suuria kustannuksia päivystysyksikköihin paremman korvauksen toivossa. Näin ollen Lapin hyvinvointialue pitää ennakkollista rahoituksen maksamista esitettyä mallia parempana vaihtoehtona. Arviota korvauksen määrästä voidaan myöhemmin tarkistaa jälkikäteisessä arvioinnissa tilinpäätöstietojen perusteella.

Lapin hyvinvointialue korostaa, että asetusvalmistelua tulisi jatkaa huolellisesti ja valmisteluun lisäaikaa ottaen. Alue näkee lisäajan ja Lapin ehdottaman asiantuntijaselvityksen toteuttamisen tarkoituksenmukaisena ja tarpeellisenä niin hyvinvointialueiden kuin ministeriöidenkin näkökulmasta.

Etelä-Savon hyvinvointialue ilmaisi saaneensa nähtäväksi Lapin hyvinvointialueen valmisteleman kirjallisen lausunnon. Etelä-Savo yhtyy kaikkiin Lapin hyvinvointialueen havaintoihin ja näkemyksiin ja kannattaa Lapin ehdotusta asetuksen valmistelun lisääjasta ja erillisen asiantuntijaselvityksen teettämisestä sekä asetusta valmistelevan työryhmän perustamisesta.

Myös Etelä-Savon hyvinvointialue kokee, ettei asetuseräluonnoksessa käsitellä riittävällä tavalla valtion korvauksen määräytymisen perusteita tai sitä, miten hyvinvointialueen toteuttamat toiminnalliset muutokset vaikuttavat alueen saamaan rahoitukseen. Tämän Etelä-Savo kokee alueiden toiminnan uudistamista potentiaalisesti hidastavana asetuseräluonnoksen heikkoutena. Lisäksi Etelä-Savo esittää kysymyksen, miten alueiden vuoden 2024 päivystystoiminta turvataan, jos korvauksen maksatus toteutetaan vain jälkikäteisesti.

Etelä-Savon hyvinvointialue huomauttaa, että keskeneräisen ja sisällöllisesti puutteellisen asetuksen hyväksyminen johtaa tilanteeseen, joka hankaloittaa merkittävästi myös hyvinvointialueiden poliittista päätöksentekoa. Etelä-Savo toteaa, että sairaalaverkkoa käsittelevät kysymykset ja poliittinen mielenkiinto asiaa kohtaan jatkuvat hyvin todennäköisesti tulevina vuosina, minkä vuoksi asetuksen laatimiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

4. Keskustelu ja kysymykset

Puheenjohtaja avasi keskustelun asetuksesta myös ministeriöiden edustajille.

Puheenjohtaja ja valmistelutyöryhmän jäsenet valtiovarainministeriöstä ja sosiaali- ja terveysministeriöstä kertoivat, että asetuseräluonnosta on valmisteltu nopealla aikataululla pyrkien luomaan hallinnollista prosessia ohjaava asetuserä, joka jättää sisällöllistä liikkumavaraa myös niihin tilanteisiin, joissa hyvinvointialueiden toiminta tai hyvinvointialueilta edellytettävät muut toiminnan ja talouden tietojen raportointivaatimukset muuttuvat. Voimaantulolain uudistettu sanamuoto on ohjannut valmistelua jälkikäteistarkastukseen perustuvaan asetuserämuotoon ja korvauksen maksatukseen, jota valmistelutyöryhmässä on pidetty myös hallinnollisesti järkevimpänä ja menetelmällisesti selkeimpänä toimintamallina. Alueiden ehdottama etukäteismaksatuksen malli edellyttäisi rahoituksen tarkastelua kahdesti; ennen maksatusta ja jälkikäteistarkasteluna alueiden tilinpäätöstietojen valmistumisen jälkeen.

Lapin hyvinvointialue tarkensi ehdotustaan ympärivuorokautisen yhteispäivystyksen kustannusten selvityksestä. Alue huomautti, ettei kustannusten selvittäminen tarkoita, että tunnistetut kustannukset kirjattaisiin asetukseen. Alue täsmensi, että selvityksen tavoite on luoda niin hyvinvointialueille kuin ministeriöille tarkempi ymmärrys siitä, mistä asetuserässä ja ympärivuorokautisten yhteispäivystysten toiminnassa ja kustannuksissa on kyse ja millaisia elementtejä niissä tulisi huomioida. Alue totesi, että tällä hetkellä arviot ylimääräisistä kustannuksista eivät perustu faktatietoon vaan erilaisiin arvioihin, joiden totuusarvoa on vaikea todentaa.

Sosiaali- ja terveysministeriöstä huomautettiin, että tulevina vuosina sairaala- ja palveluverkkoselvityksiä on tarve toteuttaa todennäköisesti laajemmin kuin kahdella hyvinvointialueella, mikä on hyvä ottaa huomioon suunnitellessa erilaisia toiminta- ja talousselvityksiä.

Etelä-Savon hyvinvointialue lisäsi aiempaan lausuntoonsa toiveen siitä, että hyvinvointialueille jätetään mahdollisuus määritellä monipuolisesti päivystyksen rakennetta ja tuotantotapoja. Alue ehdottaa, että rahoitus voisi kannustaa säästöihin ja uusien innovaatioiden käyttöönottoon.

Lapin hyvinvointialueelta pyydettiin vielä tarkentamaan, tarkoitetaanko asetusluonnoksessa ympärivuorokautisella yhteispäivystyksellä pelkkää päivystyspoliklinikkaa ja sen kustannuksia, vai laajemmin päivystysasetuksen mukaisten toimintojen, mukaan lukien erikoisalakohtaiset vaatimukset ja takapäivystys, kustannuksia.

Sosiaali- ja terveysministeriöstä vastattiin, ettei asetuksessa ja voimaantulolain muutoksen perusteissa ole ollut tavoitteena korvata koko sairaalan päivystystoiminnan kustannuksia. Jos päivystysasetus kuitenkin edellyttää tiettyjä toimintoja, sisältyvät nämä toiminnot myös asetuksen ja erilliskorvauksen piiriin niiltä osin, kun niiden kustannukset saadaan eriytettyä.

Keskustelussa alueet esittivät, että ympärivuorokautisen yhteispäivystyksen ylimääräiset kustannukset voisi jollain tavalla asetuksessa sitoa päivystysasetukseen ja sen alaan.

Puheenjohtaja kertasi keskustelussa nousseen erityisesti esiin hyvinvointialueiden toive tarkemmasta asetusvalmistelusta ja asiantuntijaselvityksen toteuttamisesta kevään ja kesän 2023 aikana, hyväksyttävien kustannusten ja niiden perusteiden tarkentaminen ja konkretisoiminen sekä valtion korvauksen maksatuksen aikataulu ja hyvinvointialueiden toive muuntaa korvauksen maksatus ennakkolliseksi korvaukseksi, jonka taso tarkistettaisiin jälkikäteistarkistuksella.

5. Jatkovalmistelu

Puheenjohtaja kertoi asetusvalmistelun aikataulusta. Kuulemistilaisuuden huomioiden sekä asetusluonnos esitellään sote-ministeriryhmässä torstaina 16.3. Ministeriryhmä päättää esittelyn pohjalta, jatketaanko valmistelua nyt käsitellyn asetusluonnoksen pohjalta vai toteutetaanko hyvinvointialueiden esittämä selvitys ja asetusvalmistelun aikataulun jatko.

6. Kuulemistilaisuuden päättäminen

Puheenjohtaja päätti kuulemistilaisuuden klo 12.29.